

"Novi mit na robu Alp"

V pravkar izišlem zvezku časopisa *Münchner Zeitschrift für Balkankunde* (1985–90), ki ga je pred dobrim desetletjem ustanovil naš rojak dr. Rudolf Trofenik, je strokovnjak za Slovane v zgodnjem srednjem veku zgodovinar *Mihael W. Weithmann* iz Passaua objavil obsežno kritično oceno nemške izdaje knjige Šavlija, Bora in Tomažiča o Venetih (*Unsere Vorfahren. Die Veneter*, Wien 1988). Iz obsežne ocene (str. 157–169) navajamo le nekaj za mnenje o tej knjigi značilnih odlomkov v slovenskem prevodu.

"Projiciranje vprašanj sodobnosti v daljnjo preteklost – to je bila priljubljena historicistična metoda 19. st. za opravičevanje nacionalnih zahtev, podporo odcepitvam, pridobivanje domnevno izgubljenega – duhovnega ali resničnega – prostora. ... To je vključevalo tudi vprašanje po "izvoru" narodov oz. jezikov... Ta vrsta nacionalistično-ideološkega pisanja zgodovine z znanstvenim videzom je danes z vso pravico strogo prepovedana v znamenju mednarodnega sodelovanja... Toliko bolj preseneča dejstvo, da to delo nič ne skriva navezanosti vsebine na sodobnost."

Z venetsko avtohtonistično teorijo glede Slovencev smo izzvani, da "presojava zadevo predvsem kot dnevno-politični, ideološki ali celo iz 19. st. (ali še prej) pododovani zakasneli poskus ustvariti nov mit o izvoru. ... Avtohtonistično stališče (glede Slovencev) seveda ni novo. V izročilu romantičnega panslavizma so imeli že sredi 19. st. staro Italijo za slovansko. Pri tem je šlo za tipičen avstroslavističen pojav, kajti ostala veda o slovanskih starinah je izhajala (in še izhaja) prej in slej od preseljevalne teorije."

"Slovanska pradomovina je že okrog začetka naše ere vsekakor zajemala ogromno ozemlje današnje Ukrajine in vzhodne Poljske (nikakor le zloglasnih Pripjatskih močvirij)."

Ob priznanju legitimnosti odpiranja vprašanj prehoda od antike v zgodnji srednji vek in o zgodovinskih virih zanj pa ocena ugotavlja: "Značilno je, da sploh ni poskusa resne kritike in interpretacije virov, marveč da gre v prvi vrsti le za polemiko proti sekundarni literaturi 'migracionistov' Kosa in Grafenauerja. Toda tudi tu očitno manjka trezno, znanstveno utemeljeno razpravljanje, ki bi bilo vsekakor mogoče! Obema zgodovinarjema ... se namreč a priori očita 'jugoslovanska ideologija'... Teza o

"Čas dejanjbesed" (ostrica M. Boru)

Ko naše usode spet
na gavge so razpete,
je čas DEJANJBESED.
Ti pa se greš – Venete!

Dušan Ludvik

priselitvi torej kot konstrukt v 'okviru jugoslovanskega modela Slovencev'. ... Pri tem se vztrajno opozarja na zahodnoslovansko komponento v slovenskem jeziku... dejstvo, ki ni sporno, ki pa vendar ne upravičuje Šavlijevega mnenja, da je mogoče šteti slovenščino po izvoru k (jezikovni skupini) zahodnih in severnih Slovanov... Kdo tu zares ideologizira?" In tu se ocena nadaljuje s konkretno ironično analizo Šavlijevega in Borovega "etimologiziranja" v "dokaz za obstoj pra- in zgodnjegozgodovinskega vseevropskega protoslovanskega prebivalstva".

Kakovost Borovega "jezikoslovja" ponazarja le s primerom razlage napisa na situli EJKGOLTANOSDOTOLOUDERAIKANEI (po strokovnjakih EIK GOLTANOS DOTO LOUDERAI KANEI = *To je dal Goltanos (boginji) Louderi Kani*) kot EI K GOLTANOS DO TOLO UDERAJ KANEI, se pravi *Ej, ko goltneš do tule, udari po konjih!* In k temu pribija le še, "da se bo jezikoslovje zelo težko dalo prepričati, da bi jadranski Veneti pred 2500 leti uporabljali morfološko skoraj isti jezik kot je slovenski knjižni jezik novega časa. Preko 2000 let brez – kakorkoli z jezikovnimi zakoni skladnega – jezikovnega razvoja!"

Tako pride pri Tomažiču "žal" tudi do "mnenj: Ni dovolj, da se slavizirajo Veneti, Retijci in Etruščani, ne, tudi neolitska vinčanska kultura! Ker je vinčanska pisava menda identična s (slovansko-venetsko) etruščansko pisavo, je treba etruščansko pisavo antedatirati v dobo Vinče (2000 pr. Kr.) in je takó starejša od feničanske črkovne abecede, torej smo dolžni hvalo za pisavo... In tu se čuti ocenjevalec dolžnega vzklkniti v slovensko-venetskem jeziku: EI K GOLTANOS DO TOLO UDERAI KANEI (prevod gl. zgoraj)".

Odlomke izbral in prevedel B. G.